

Aansprakelijkheidsverzekeringen: tussen bescherming en preventie

Dra. C. Henskens

Inleiding: omkadering onderzoeksvraag

- Afbrokkeling van beginsel “Ieder draagt zijn eigen schade”
 1. Sociale zekerheid
 2. Private schadeverzekeringen
 3. Rechtsbijstandverzekering
 4. Schadefondsen

Inleiding: omkadering onderzoeksvraag

5. Aansprakelijkheidsverzekeringen

- Ingebed in de maatschappij
- Worden niet meer als immoreel beschouwd
- Slachtofferbescherming (o.a. eigen recht benadeelde; systeem van tegenwerpelijke excepties...)
- Gevolg: financiële belangen van verzekerde schadeverwekker blijven onaangetast

Inleiding: omkadering onderzoeksvraag

- Doorkruisen preventieve functie van aansprakelijkheidsrecht
 - Aansprakelijkheidsregels als aanmoediging om zorgvuldig te handelen
 - Preventieve functie wordt verzwakt door aansprakelijkheidsverzekering
 - Nuancering:
 - aansprakelijkheidsvordering vaak niet enige sanctie voor onzorgvuldig gedrag
 - Verzekeraar kan gebruik maken van preventie-instrumenten in polis (o.a. uitsluitingen, vrijstellingen, verhaalsrecht...)

Centrale onderzoeksvraag:

“Biedt de wetgeving voldoende evenwicht tussen de bescherming van de verzekerde enerzijds en de preventie van schadegevallen anderzijds?”

Subvraag 1:

“In hoeverre wordt er daadwerkelijk een adequate bescherming geboden aan de verzekerde?”

- Verzekeringsconsument beschermen tegen de gevaren van contractsvrijheid
- Bepalingen m.b.t. verzekeringscontract zijn van dwingend recht *tenzij de mogelijkheid wordt gelaten om ervan af te wijken*
- Adequate bescherming?

Balanceren tussen bescherming en preventie: Voorbeelden

- Artikel 62, tweede lid Verz. W. 2014:

“De verzekeraar dekt de schade veroorzaakt door de schuld, zelfs de grove schuld, van de verzekeringnemer, van de verzekerde of van de begunstigde. De verzekeraar kan zich echter van zijn verplichtingen bevrijden voor de gevallen van grove schuld die op uitdrukkelijke en beperkende wijze in de overeenkomst zijn bepaald.”

De Koning kan een beperkende lijst opstellen van feiten die niet als grove schuld aangemerkt mogen worden.”

Balanceren tussen bescherming en preventie: Voorbeelden

- Bescherming:
 - Grove schuld wordt in beginsel gedekt = dwingend recht
 - “Op uitdrukkelijke en beperkende wijze”: strenge beoordeling rechtspraak
 - Oorzakelijk verband vereist door rechtspraak
 - Beperkingsbevoegdheid Koning
 - Bewijslast bij verzekeraar
- Preventie:
 - Mogelijkheid verzekeraar om precies omschreven gevallen van grove schuld uit te sluiten
- Mogelijke valkuilen
 - Criteria begrip “grove schuld”?
 - Hoge eisen vorm clause --> onverzekerbaarheid risico's?
 - Koning heeft bevoegdheid nog niet benut
 - Kwalificatie uitsluiting in polis

Balanceren tussen bescherming en preventie: Voorbeelden

- Artikel 65 Verz. W. 2014:

“In de verzekeringsovereenkomst mag geen geheel of gedeeltelijk verval van recht bedongen worden dan wegens niet-nakoming van een bepaalde, in de overeenkomst opgelegde verplichting, en mits er een oorzakelijk verband bestaat tussen de tekortkoming en het schadegeval.

De Koning kan echter regels vaststellen met betrekking tot het geheel of gedeeltelijk verval van het recht op verzekeringsprestatie.”

Balanceren tussen bescherming en preventie: Voorbeelden

- Bescherming:
 - “bepaalde in de overeenkomst opgelegde verplichting”: geen sanctie algemene zorgvuldigheidsplicht
 - Oorzakelijk verband vereist tussen tekortkoming en schade
 - Bewijslast verzekeraar
 - Bevoegdheid Koning
- Preventie:
 - Verzekerde aanmoedigen verplichtingen na te komen
- Mogelijke valkuilen
 - Vervalclausule kwalificeren als uitsluitingsclausule
 - Geen onderscheid goede of kwade trouw
 - Volledig verval --> gedeeltelijk verval?: Koning bevoegdheid nog niet benut
 - Lichte tekortkomingen?

Subvraag 2:

“In hoeverre hebben mensen daadwerkelijk kennis van de wet en van de reikwijdte van hun bescherming in hun aansprakelijkheidsverzekering”

- Empirisch onderzoek
 - Kwalitatief
 - Twee focusgroep interviews met experts
 - Kwantitatief
 - Online vragenlijst verzekerde (niet-) professionelen
 - Semigestructureerde interviews verzekerde (niet-) professionelen